

KISWAHILI PAPER 3

KCSE 2025

2

SEHEMU A: TAMTHILIA

T. M. Arege: *Bembea ya Maisha*

1 Lazima

- (a) “Maisha ni kujaribu. Kwa akina sisi mahuluku taabu, sawa na mtu aliyetapatapa kwenye mafuriko, lazima kushikilia chochote na popote mradi upate kusalimika.”
- (i) Eleza muktadha wa dondo hili. (alama 4)
- (ii) Bainisha aina mbili za taswira katika dondo hili. (alama 2)
- (iii) Fafanua umuhimu wa mzungumzaji katika kuijenga tamthilia ya *Bembea ya Maisha*. (alama 8)
- (b) Eleza jinsi mbinu rejeshi ilivyotumiwa kukuza maudhui katika tamthilia ya *Bembea ya Maisha*. (alama 6)

SEHEMU B: RIWAYA

C. Momanyi: *Nguu za Jadi*

Jibu swali la 2 au la 3.

2 “Lililo muhimu kwake ni mchango mdogo atakaoweza kutoa ili kubadilisha fikra za watu wake. Fikra zilienda mrama kwani baadhi yao hawakujua kilichowafurusha. Alitaka kulipigia mbizi tatizo lililowakabili.”

- (a) Eleza muktadha wa dondo hili. (alama 4)
- (b) Bainisha toni katika dondo hili. (alama 2)
- (c) Fafanua umuhimu wa mbinu mbili za kimtindo zilizotumiwa katika dondo hili. (alama 4)
- (d) Jadili umuhimu wa mhusika anayerejelewa katika dondo hili. (alama 10)

- (b) "Mtemi Lesulia alitegemea jasho la raia kujinufaisha pamoja na mabarakala wenzake."
Thibitisha kauli hii kwa kurejelea riwaya ya *Nguu za Jadi*. (alama 14)

SEHEMU C: HADITHI FUPI

D.W. Lutomia na P. Muthama (Wah.) : *Mapambazuko ya Machweo na Hadithi Nyingine*
Jibu swali la 4 au la 5.

R. Timammy : "Ahadi ni Deni"

- (a) "... alikuwa hata hampi nafasi ya kusema lolote. Alikuwa anafoka na alijua hata akijaribu kumweleza ingekuwa ni kazi bure. Asojua maana haambiwi maana."
- (i) Eleza muktadha wa dondoo hili. (alama 4)
- (ii) Bainisha umuhimu wa vipengele vifuatavyo vya kimtindo katika dondoo hili. (alama 4)
- (I) uradidi
- (II) taswira
- (iii) Fafanua umuhimu wa mhusika anayerejelewa katika dondoo hili katika kuijenga hadithi ya "Ahadi ni Deni." (alama 6)
- (b) Jadili umuhimu wa matumizi ya barua katika kuijenga hadithi ya "Kifo cha Suluhu." (alama 6)

5 Eleza jinsi mandhari yalivyotumiwa kukuza vipengele vifuatavyo katika hadithi ya "Nilitamani."

(a) maudhui (alama 10)

(b) wahusika (alama 10)

SEHEMU E: FASIHI SIMULIZI

8 *Soma utungo ufuatao kisha ujibu maswali.*

Hapo zamani za kale paliishi mzee mmoja kwa jina Mutangilu. Mutangilu alipenda nyama kupindukia. Kukiwa na hafla kama vile arusi, alihakikisha kwamba alihudumu katika upishi wa nyama. Siku moja alikula nyama kukithiri mpaka akashindwa kutembea kurudi nyumbani. Vijana wanne walimshika na kumweka kwenye toroli na kumsukuma wakimpeleka nyumbani.

Hawakuwa wamesukuma toroli zaidi ya kilomita moja wakati walivamiwa ghafla na harufu mbaya mithili ya makwapa ya sokwe. Mara, tumbo la Mutangilu likanguruma kama radi na wote wakashtuka. "Nisaidieni, nataka kujisaidia," Mutangilu akasema huku akitokwa na kijasho kinene.

Kwa bahati nzuri, karibu na barabara palikuwa na msala. Vijana walisukuma toroli kwa kasi na kumzoa Mutangilu karibu na msala. Salala! Yaliyofuata hayaambiliki, hayasemezeki. Vijana walimwacha Mutangilu na kutoroka kwa yale waliyoyaona, waliyoyasikia na waliyonusa.

Wiki mbili hazikupita kabla ya Mutangilu kuhusika katika kisanga kingine. Aliingia katika buruji la kondoo wake na kumbeba kondoo mmoja hadi kichakani. Alichukua ngozi ya fisi na kumgubika yule kondoo. Kondoo alionekana kama fisi, shilingi kwa ya pili. Alirudi nyumbani haraka na kumwita mke wake. "Mandalina, Mandalina ... hebu njoo uone maajabu! Fisi amemla kondoo wetu na halafu akakwama pale kichakani akitoroka."

Mandalina alimfuata mume wake kujishuhudia. Alimwona fisi aliyekwama kichakani.

"Ingawa mila zetu hukataza kula nyama ya fisi, hazijatukataza kumchinja," Mutangilu akasema na kumchinja fisi.

"Ingawa mila zetu zimetukataza kumla fisi, hazijatukataza kuchuna ngozi yake," akasema na kuchuna ngozi.

"Ingawa mila zetu zimetukataza kumla fisi, hazijatukataza kumkatakata vipande," Mutangilu akasema na kukatakata nyama.

"Turudi nyumbani nikuandalie chakula mume wangu," Mandalina akamwambia mume wake.

Mutangilu alisitasita lakini mwishowe akakubali shingo upande. Mandalina alimwandalia mume wake chakula na kisiri akarudi mbio pale kichakani. Alibeba nyama kwa mifupa na kuzipeleka jikoni bila kuonekana na yeyote. Mutangilu alirudi kichakani tayari kuoka nyama ile kisiri, lakini wapi? Alipata ngozi ya fisi pekee. Familia ya Mutangilu ilikula nyama ya kondoo kwa siku tano mfululizo!

Hadithi yangu inaishia hapo!

- (a) (i) Toa sababu **tatu** kuonyesha kwamba hadithi hii ni hekaya. (alama 3)
- (ii) Fafanua vipengele **sita** vya kimtindo vilivyotumiwa kuwasilisha hadithi hii. (alama 6)
- (iii) Eleza shughuli **tano** zinazotambulisha utamaduni wa jamii hii. (alama 5)
- (b) Eleza changamoto **sita** zinazoweza kumkumba mkusanyaji wa data ya Fasihi Simulizi akitumia kamera ya kunasa video. (alama 6)